

## BOGANMELDELSE

---

### KENDSGERNINGER OG MENINGER

Mads Lidegaard: *Det gælder Grønland.*

241 sider. Kr. 47,25. Ill. Schultz.

Mads Lidegaard, fordm præst i Godthåb, nu høj-skolelærer på Krogerup og af et grønlandsk lokal-blad fornylig udpeget som den bedst egnede til en ikke-eksisterende stilling som oplysningsdirektør i Grønland, har skrevet en ny Grønlandsbog. Tidligere er han nedkommet med en Grønlands-historie.

Den nye bog gennemgår hele det grønlandske samfund og beretter på en letlæselig og fængende måde om den grønlandske udviklings fænomener og problemer. Med skyldig dvælen ved de historiske forudsætninger er vægten lagt på det aktuelle, og også kendsgerninger, der skriver sig fra 1968, er kommet med.

Lidegaards bog er formentlig den bedste samlede fremstilling af dagens Grønland, der eksisterer på nuværende tidspunkt. Man kunne ønske, at bogen fandt vej til alle, der har eller som skal have med Grønland at gøre. Den bør ligge i kufferten hos enhver, der agter sig til Grønland, ligesom man kunne ønske, at den blev obligatorisk læsning i folkeskolens ældste klasser og i gymnasieklasserne.

Mads Lidegaard har i sin bog ikke kunnet nøjes med at berette objektive kendsgerninger. Han har ud fra sin store interesse for Grønland og for landsdelens befolkning ment det rigtigt også at lægge meninger, sine egne meninger, ind i teksten. Disse meninger står det naturligvis enhver frit for at bifalde eller kritisere. At de er oplagt stof til en fornyelse af Grønlands-debatten forekommer imidlertid slående.

Lidegaard sætter spørgsmålstejn ved mangt og meget i den nuværende Grønlands-politik, og der synes i hans meninger at ligge en overbevisning om, at det er på høje tid, at roret lægges om, så grønlænderne selv kommer til at stå for mere, og danskerne for mindre i Grønland. Flere gange beklager han, at man i dag står i en situation, hvor en hær af danskere gør dagens arbejde i Grøn-

land, mens mange grønlændere føler sig henvist til at stå og se til. Han siger til sidst i sin bog: – »De 5000 danskere (i Grønland) er i sig selv en dom over vores politik – der burde kun være en tiendedel. Så længe det tal stiger, er der noget galt. Uanset hvor godt og fuldkomment samfund, vi skaber til grønlænderne, har vi ikke gjort det godt nok, hvis de ikke føler det som deres, fordi de selv har været med til at skabe og forme det«.

Lidegaard vil altså have overladt mere ansvar til grønlænderne selv. Men oprigtig talt: Det er en kendsgerning, at den danske regering og folkettingen gennem år i praktisk talt alle forhold har rettet sig efter de ønsker, der er fremsat i Grønlands Landsråd. Landsrådet, der nu har sin egen folkevalgte formand, får forelagt alle udkast til love og forordninger for landsdelen, og landsrådets ord er af afgørende betydning for udkastenes skæbne. Da den nye grønlandske skolelov langt om længe kom gennem folkettingen, havde den endog fået en skikkelse, der gjorde den mere »grønlandsk« end landsrådet havde ønsket det. Grønlænderne har altså mulighederne for den politiske kontrol med udviklingen, som Lidegaard efterlyser. I hans ord må der da enten ligge mistillid til Grønlands Landsråd eller et ønske om, at landsrådet tilsidesættes af de danske myndigheder. De 5000 danskere i Grønland er til stede, fordi landsrådet har ønsket udviklingen ført efter de gældende linier og i det rådende tempo. Det kan her ikke have større praktisk politisk betydning at hæfte sig ved eventuelle undladelses-synder i fortiden. Det, der tæller, er dagens faktiske situation og landsrådets stillingtagen til den.

Men ligger der i Lidegaards ord et ønske om, at landsrådet får bedre tid og bedre baggrund for at bedømme de enkelte lovforslag og udviklingens hovedlinier, vil mange kunne give ham ret. Landsrådet har selv gang på gang klaget over, at selv store og uoverskuelige og vanskeligt tilgængelige lovkomplekser præsenteres for det »i sidste øjeblik«, sådan at rådet føler sig under et vist pres til at haste sagerne igennem. Vejledningen og baggrundsoplysningen består tit af eksperters massive tankvognsangreb, der ikke er til at modstå.

Og ligger der i Lidegaards antydninger en kritik af, at Grønland i nutiden i alt for høj grad er blevet administreret uden virkelig indfølelse fra dansk side med befolkningens følelser og synspunkter, uden psykologisk indfølelse i alle de uahængelige fænomener, som landsrådet så vanskeligt kan udtrykke, men som lever bag sprogbarrieren, så kan han have ret. Det danske samfund kører videre med en embedsmæssig rutine, som har sine rødder i enevælden. Man administrerer med yderste frygt for konsekvenser og med skellig skelen til fortid, og holder man sig inden for disse grænser, går det ikke helt galt i et samfund, der som det danske i det store og hele synes at have fundet sin form. Men i

Grønland er mangt og meget helt nyt, og det embedsmæssige skuffedariumssystem kommer ofte til kort. Grønlands første landshøvding, P. H. Lundsteen, forstod som en af de få, at i Grønland er to og to ikke nødvendigvis fire. Og han puklede gennem 10 år løs ud fra denne fornemmelse, — med det resultat at han i sin »regeringstid« ofte blev betragtet med irritation eller overbærenhed i København og i dag erindres med største taknemlighed i Grønland.

Lidegaards bog er en god kendsgerning-samling. Og med sine synspunkter og konklusioner — hvor politisk naive de ind imellem kan synes — vækker han til eftertanke, — den i Grønlands-arbejdet nødvendige eftertanke.

*Jørgen Felbo.*